

Elly
Griffiths

HARBINDER KAUR TUTKII

Viimeinen
sana

TAMMI

ELLY GRIFFITHS

Harbinder Kaur tutkii -sarja:

- Muukalaisen päiväkirjat (2018, suom. 2022)
- Murhan käsikirjoitus (2020, suom. 2023)
- Särkyneen sydämen murhat (2022, suom. 2024)
- Viimeinen sana (2024, suom. 2025)

Ruth Galloway -sarja:

- Risteyskohdat (2009, suom. 2017)
- Januksen kivi (2010, suom. 2017)
- Jyrkänteen reunalla (2011, suom. 2018)
- Käärmeen kirous (2012, suom. 2018)
- Korppikuningas (2013, suom. 2019)
- Kadonneet ja kuolleet (2014, suom. 2019)
- Aavekentät (2015, suom. 2020)
- Siniviittainen nainen (2016, suom. 2020)
- Maan alla (2017, suom. 2021)
- Musta enkeli (2018, suom. 2021)
- Kivikehä (2019, suom. 2022)
- Lyhdynkantajat (2020, suom. 2022)
- Ruth Gallowayn joulukuukausi (2012, suom. 2022)
- Yöhaukat (2021, suom. 2023)
- Lukittu huone (2022, suom. 2023)
- Viimeinen leposija (2023, suom. 2024)

Elly Griffiths

Viimeinen sana

Suomentanut
Riina Vuokko

TAMMI

HELSINKI

Sivun 42 sitaatin William Shakespearen teoksesta
Julius Caesar on suomentanut Paavo Cajander.

Sivun 71 sitaatin William Shakespearen teoksesta
Kuten haluatte on suomentanut Kirsti Simonsuuri.

Sivun 163 sitaatin William Shakespearen näytelmästä
Cymbeline on suomentanut Lauri Sipari.

Sivun 247 sitaatin Giuseppe Tomasi di Lampedusan teoksesta
Tiikerikissa on suomentanut Tyyni Tuulio.

Sivun 269 sitaatin Lewis Carrollin teoksesta
Alicen seikkailut ihmemaassa on suomentanut Alice Martin.

Sivun 277 sitaatin Alfred Tennysonin runosta "Kevyen prikaatin hyökkäys",
sivun 320 sitaatin Alfred Tennysonin runosta "Odysseus"
ja sivun 325 sitaatin John Miltonin teoksesta
Kadotettu paratiisi on suomentanut Yrjö Jylhä.

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS *THE LAST WORD*
ILMESTYI ISOSSA-BRITANNIASSA 2024.

COPYRIGHT © 2024 ELLY GRIFFITHS

SUOMENKIELINEN LAITOS © RIINA VUOKKO JA TAMMI 2025

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ.

PAINETTU EU:SSA

ISBN 978-952-04-6553-7

Daria Miskevitch

Oman kuolinilmoituksensa lukeminen
sanotaan
lisää elinaikaa.

JAMES JOYCE, *ODYSSEUS*
SUOM. PENTTI SAARIKOSKI

1. luku

Edwin: muistokirjoituksia vainajan kynästä

Maanantai, 4. huhtikuuta 2022

Siinä on omat hyvät puolensa, että on koko maan iäkkäin yksityisetsivä, Edwin ajattelee. Ensinnäkään toimistossa ei tarvitse olla heti aamusta. Tätä nykyä Edwinin aamurutiineihin kuuluu joogavenytyksiä ja syvähengitysharjoituksia. Hengitä sisään neljä sekuntia, pidätä neljä, hengitä ulos neljä sekuntia. Sitten hengitetään vuorotellen kummankin sieraimen kautta ja lopuksi tehdään kurkunpäähengitys, joka kuulostaa valtameren kohinalta. Jos Edwinillä on erityisen tehokas aamu, hän on keittänyt puuron ensin, niin että harjoituksen päätyttyä se on jäähtynyt juuri täydelliseen kultakutrilämpötilaan. Edwin keittää puuron edesmenneen naapurinsa Peggyn reseptin mukaan. Erityisen hyvää se ei ole, mutta jonkinlainen kunnianosoitus se on ja samalla ehkä rangaistuskin. Puuron jälkeen on vuorossa Wordle, nettisanapeli jota muutama vuosi sitten ainakin Edwinin kirjatwitterpiireissä pelasivat kaikki mutta joka nyt tuntuu jääneen vain kaikkein sitkeimpien harrastukseksi. Edwin ei voi lopettaa, onhan voittoputkea pidettävä yllä, sillä vaikka kisailu hänen hyvän ystävänsä Benedictin kanssa näyttää hillityltä, todellisuudessa se on armotonta. Kun päivän pätkinä on ratkennut, Edwin lähtee Benedictin rantakahvilaan kehuskelemaan tuloksellaan (varsinkin silloin jos arvaus on osunut oikeaan viimeistään neljännellä yrityksellä) ja lukemaan

sanomalehtiä, sillä pitäähän kunnan etsivän pysytellä ajan tasalla.

Tänään Edwin ehtii kahvilaan kahtakymmentä minuuttia yli yhdeksän. Työmatkalaiset ovat jo menneet, vauvanvaunuja työnteleviä äitejä ei vielä näy. On aurinkoinen kevätpäivä, ja sateenkaariviireillä koristettu kahvikoju näyttää houkuttelevalta. Benedict tähyilee jo Edwiniä, mutta vetäytyy sitten sisälle heti kun näkee hänet. Varmaan Benedict aikoo tehdä kahvin valmiiksi, mutta haluaa samalla salata sen, että ehti jo olla huolissaan. Benedict on aina huolissaan.

”Meni vasta viidennellä”, Edwin sanoo tiskille tullessaan. ”Taas niitä raivostuttavia sanoja, joissa on liikaa vaihtoehtoja. Ehdin kokeilla takkia, sakkia ja rakkia ennen kuin osuin lakkiin.”

”Minulla kävi tuuri”, Benedict sanoo kasvoillaan se vaatimaton ilme, joka niillä on aina kun hän on osunut oikeaan jo kolmannella ellei peräti toisella yrityksellä. ”Pannaanko tavalinen?”

”Kiitos, poikakulta.”

Sillä välin kun Benedict tekee Shoreham-by-Sean parasta flat whitea, Edwin istahtaa sinisen ulkopöydän ääreen ja aukaisee The Timesin. Edwinin lempilehti on Guardian, vaikkakin Telegraphin kirjallisuussivuja kohtaan hän tuntee melkein syntistä houkutusta. Mutta Edwinin aamurutiineihin kuuluu olennaisena osana myös muistokirjoitusten lukeminen, ja siihen Times on paras.

Tänään sato onkin runsas: kolme muistokirjoitusta, ja yksi ihmisestä, jonka Edwin on tuntenut henkilökohtaisesti. Ensimmäinen on kahdeksankymmentäneljävuotiaana kuollut ammattiyhdistyspomo, ja nyt tässä iässä Edwinistä tuntuu, ettei kenenkään vielä niin nuorena tulisi jättää tätä maailmaa. Toinen on joku poptähti, joka surullista kyllä tuntui halunneen todistaa oikeaksi kaikki ammattiinsa liittyvät kliseet. Kolmas on tuottaja, jonka kanssa Edwin oli tekemisissä siihen aikaan, kun oli töissä BBC Radio 3:ssa.

Charlie (Chips) Walker

*BBC:n tuottaja, joka muistetaan
hyvántahtoisuudestaan ja pitkistä lounaistaan*

Vai että hyvántahtoisuudesta, Edwin ajattelee. Olihan Chips hauskaa seuraa, mutta jos hänen kanssaan sattui napit vastakkain, sarkasmi kävi nopeasti kylmääväksi. ”Aiotko sinä tylsistyttää kuulijat itkukohtauksen partaalle?” Chips oli kerran kysynyt Edwiniltä, ja Edwin oli siinä määrin järkyttynyt, ettei itkukohtaus tosiaan ollut kaukana.

Chips Walker, tunnettu toimittaja ja tuottaja, onnistui tuomaan kokonaan uusia yleisöryhmiä klassisen musiikin pariin rennoilla televisio-ohjelmillaan, joista parhaiten muistetaan Vetreästi Verdiä ja Mojovasti Mozartia. 85-vuotiaana eturauhassyöpään kuollut Chips opiskeli Kuninkaallisessa musiikkiakatemiassa ennen kuin aloitti työt BBC:n kolmoskanavalla, aluksi harjoittelijana. Hän juonsi pitkään sunnuntai-illan ohjelmaa, kunnes myöhemmin siirtyi tuottajaksi. Yhdessä toisen puolisonsa Margot Emsworthin kanssa Walker perusti tuotantoyhtiö Counterpointin ja keskittyi tekemään televisiosarjoja tunnetuista klassisen musiikin säveltäjistä...

Edwin on nopea lukemaan, ja hän on ehtinyt silmäillä läpi jo palkinnot, sairaudet ja vielä yhden puolison ennen kuin Benedict tuo hänelle kahvin ja brownien.

”Kuka on kuollut?” Benedict kysyy ja istahtaa vastapäätä.

”Tuottaja, jonka tunsin aikoinaan... aikamoinen hirviö, jos nyt ihan totta puhutaan... kaipaamaan jäävät vaimo ja viisi lasta. Viisi! Chipsin piti aina lioitella kaikessa. Katsotaanpa, mitä Guardian sanoo hänestä...”

Muistokirjoitus seurailee samoja linjoja, mitä nyt Verdistä puhutaan vähän vähemmän ja BBC:stä vähän enemmän. Edwin

harppaa tekstin loppuun. Siinä missä Timesin muistokirjoituksissa ei kerrota kirjoittajan nimeä, Guardianissa nimi on mukana.

”Tämäpä kiinnostavaa”, Edwin sanoo.

”Mikä?” Benedict kurottaa kaulaansa ja lukee lehteä väärinpäin. Edwin kääntää lehden ympäri ja osoittaa artikkelin alalaitaa.

*Charlie ”Chips” Walker, toimittaja ja tuottaja, syntynyt 19. helmikuuta 1937, kuollut 3. huhtikuuta 2022.
Malcolm Collins kuoli vuonna 2021.*

”Kahdeksankymmenenviiden”, Benedict laskeskelee. ”Ei ikä eikä mikään”, hän lisää nähdessään Edwinin ilmeen.

”En minä sitä tarkoittanut”, Edwin sanoo. ”Muistokirjoituksen kirjoittaja Malcolm Collins on tänäkin kuollut. Viime vuonna jo.”

”Kai sellaista käy aika usein”, Benedict sanoo. ”Muistokirjoituksia kirjoitetaan varastoon, kun ihmiset ovat vielä elossa. Kuningatar Elisabetista niitä on varmasti kertynyt jo satamäärin. Veikkaan, että hän on elänyt pidempään kuin moni niiden kirjoittajista.”

”Elisabet elää ikuisesti”, Edwin sanoo. ”Mutta onhan tämä aika kummallista. Tässä sitä luetaan muistokirjoituksia vainajan kynästä.”

Benedictistä se ei ilmeisesti ole lainkaan kummallista, mutta hänen huomionsa onkin jo kääntynyt näyttävään blondiin, joka on ilmestynyt paikalle tyylikkäissä juoksuvaatteissaan. Siinä on Benedictin tyttöystävä Natalka, niin käsittämättömältä kuin se Edwinistä – ja myös Benedictistä itsestään – tuntuukin.

Natalka antaa Benedictille suukon poskelle ja tekee muuttaman näyttävän venytyksen. Benedict katoaa heti tiskin taakse laittamaan cappuccinoa, jonka päälle tulee ripaus kanelia, juuri niin kuin Natalka haluaa. Maitovaahtoon hän tekee taas

sydämen, Edwin tietää. Edwin ei ole varsinaisesti naisasian-
tuntija – hän on kouluvuosista lähtien tiennyt olevansa homo
– mutta sen hän tietää, että liian imelään romanttisuuteen ei
kannattaisi syyllistyä. Natalka ei kuitenkaan tunnu panevan
pahakseen. Natalka ja Benedict ovat olleet yhdessä jo yli kaksi
vuotta. Suhde on kestänyt jopa sen, että Natalkan äiti on muut-
tanut heidän luokseen. Vähän ylimääräistä kuormitusta siitä
silti tulee, sen Edwin on ollut huomaavinaan. Ei vähiten siksi,
että Benedict tulee niin hyvin toimeen Valentinan kanssa.

Näyttää siltä, että tänä aamuna Natalka on kääntynyt aamu-
lenkillään tännepäin Edwinin, ei suinkaan Benedictin takia.

”Uutisia,” Natalka sanoo ja taivuttaa jalkaansa taakse luonnot-
toman näköisesti, kuin siinä ei olisi niveliä ollenkaan. ”Meillä
on uusi tapaus.”

Natalka ja Edwin ovat liikekumppaneita: he pyörittävät
yhdessä etsivätoimistoa. Ajatus oli Natalkan. Itse asiassa Edwin
epäilee Natalkan keksineen koko jutun vain jotta Edwinillä olisi
jotain kiinnostavaa tekemistä, puuhaa, niin kuin vanhuksilla
kuulemma pitää olla. Hän osaa kuvitella mielessään, miten
Natalka on sanonut Benedictille: ”Meidän pitää keksiä Edwinille
jotain puuhaa, jotain mikä pitää aivot vireinä. Eivät sanaristi-
kot ja se Wordle-juttu riitä alkuunkaan.” Benedict taas oli suh-
tautunut koko ajatukseen epäluuloisesti. ”Peggyn murhaajan
selvittäminen oli niin surullista. Ja vaarallistakin,” Benedict oli
sanonut, kun he olivat pitäneet suunnittelukokousta kahvilan-
pöydän ääressä. ”Haluatteko muka, että kaikki se toistuu vielä
uudestaan?” ”Ei meille mitään murhajuttuja tule”, Natalka oli
sanonut, mutta Edwin oli ollut kuulevinaan äänessä hienoista
pettymystä. ”Enimmäkseen varmaan naisia, jotka haluavat
käräyttää miehensä pettämisestä.”

Etsivätoimisto oli aluksi nimetty vain Natalkan mukaan.
NK-tutkimukset. Ja kieltämättä Edwin sai siitä kiinnostavaa
tekemistä. Hän nautti saadessaan varjostaa ihmisiä, olihan
hän jo niin vanha että oli käytännössä näkymätön, ja hänestä

oli hauskaa napsia salakuvia kännykällään. Kahviloissakin hän istuskeli mielellään, litki flat whiteaan pitkän kaavan mukaan ja tarkkaili epärehellisiä aviomiehiä, jotka flirttailivat muutama metrin päässä jollekin ilmiselvästi netissä tapaamalleen naiselle. Jossain vaiheessa Natalka oli sitten ehdottanut, että Edwin tulisi osakkaaksi firmaan, ja niin Edwin sijoitti osan BBC:ltä saamastaan eläkkeestä ja yritys nimeltä K&F oli syntynyt. K niin kuin Kolisnyk ja F niin kuin Fitzgerald. Natalka oli ehdottanut, että nimeksi pantaisiin F&K, mutta kirjoitettuna se näytti kirosanalta, jonka keskimmäiset kirjaimet oli piilotettu. Vielä pahemmalta se olisi näyttänyt, jos mukana olisi ollut Cole-sukunimen C, mutta Benedict ei edelleenkään suostunut tulemaan mukaan. ”Minulla on ihan riittävästi työtä kahvilassa”, Benedict oli sanonut. Edwin kuitenkin tiesi, että niin kovasti kuin Benedict dekkareita rakastikin, oikean elämän rikosjutut vähän kammottivat häntä. Koronapandemian aikana etsivätoimiston työt olivat loppuneet melkein kokonaan, mutta nyt tapauksia on alkanut taas tulla. Natalka pyörittää etsivätoimistoa sujuvasti kotihoitoyrityksensä rinnalla. Synnynnäinen yrittäjä, Edwin ajattelee.

”Taasko yksi Jolene?” Edwin kysyy. He käyttävät Jolene-nimeä hieman epäkohteliaasti kaikista petetyistä vaimoista, vaikka tunnetussa countrykappaleessa Jolene on itse asiassa löyhämoraalinen naikkonen, joka uhkaa napata nimettömäksi jäävän miehen.

”Ei”, Natalka sanoo ja pitää dramaattisen tauon ennen kuin alkaa venyttää toista jalkaa. ”Murha.”

”Murha?” Benedict laskee kahvikupin varovasti pöydälle. Huomaa nyt se sydän, Edwin anelee Natalkaa äänettömästi.

”Onpa kiva sydän”, Natalka sanoo ja hörppää kahviaan. ”Minulle soitti nainen, joka epäilee, että hänen äitinsä on murhattu. Äiti oli kirjailija, Melody Chambers.”

”Kuuluu?” Edwin tarttuu taas sanomalehtiin. ”Onkohan hänestä muistokirjoitusta?”

”Sinä ja sinun muistokirjoituksesi. Tuskin hän lehtiin on päässyt. Hän kirjoitti romanttista viihdettä. Rakkausjuttuja ja sen sellaisia, mitä näitä nyt on.”

”On minulla vielä joku hämäreä muistikuva rakkausjutuista”, Edwin sanoo. ”Voisi kuvitella, että Guardianissa on. Siellä pidetään naisista enemmän kuin Timesissa tai Telegraphissa. No niin, tässähän se onkin.”

Edwin näyttää sivua Natalkalle.

*Melody Dolores Chambers, kirjailija. Syntynyt 17. touko-
kuuta 1953, kuollut 2. huhtikuuta 2022.*

”Vasta seitsemänkymmenen”, Edwin sanoo. ”Tai ei vielä ihan sitäkään.”

”Kuoli varmaan ihan vanhuuttaan”, Natalka sanoo. Se on luultavasti tarkoitettu vitsiksi, mutta Natalkan ilmeestä ei aina ota selkoa.

”Hän oli kirjoittanut kirjan nimeltä *Kunnes sinä tulit*”, Edwin lukee. ”Siitä on tehty elokuvakin, pääosaa esittää Nicole Kidman. Tässä sanotaan, että Chambers kuoli sydänkohtaukseen. Ja katsokaapas, tämänkin on kirjoittanut sama Malcolm Collins. Vainaa.”

”Puhuin juuri tyttären, Minnien, kanssa”, Natalka sanoo. ”Hän oli nähnyt meistä jutun *Sussex Lifessa*, ja nyt hän haluaa, että tutkimme tapausta.”

”Tytär siis uskoo, että äiti on murhattu?” Edwin sanoo. ”Onko hänellä joku epäiltykin jo mielessään?”

”Minnie sanoi, että sekä hän että hänen sisarensa Harmony olettavat, että murhaaja on Melodyn toinen aviomies.”

”Melody ja Harmony”, Edwin sanoo. ”Hyvänen aika sentään.”

”Nyt rohkeutta, ei siinä ollut vielä kaikki”, Natalka sanoo. ”Minnien oikea nimi on Minim. Puolinuotti.”

Minim Barnes (omaa sukua Chambers) asuu isossa talossa Brightonin laitamilla.

”Äiti rakasti musiikkia”, hän kertoo Natalkalle ja Edwinille valtavassa, ankeassa keittiössään. ”Ja niin isäkin. Sillä tavalla he tapasivat. He lauloivat samassa kuorossa.” Minnie kuivaillee silmiään keittiöpyyhkeeseen, johon on painettu Sussexin merilintujen kuvia.

”Alanilla taas ei ole minkäänlaista sävelkorvaa”, sanoo Harmony. Hän istuu jakkaralla nojaten ruumisarkkutelineen näköiseen korokkeeseen, jonka Edwin olettaa olevan nimeltään keittiösaareke. Edwinkin istuu korkealla jakkaralla ja pelkää, ettei pääse siltä enää ehjänä alas. Natalka, joka on hypähtänyt kevyesti omalleen, sanoo: ”Edwin tietää paljon musiikista. Hän oli ennen töissä BBC:n Radio 3:ssa.”

”Ai niinkö?” Harmony ja Minnie kääntyvät katsomaan Edwiniä nyt kiinnostuneempina. Sisaruksissa ei ole juurikaan samaa näköä. Harmony on pitkä, ja tummat hiukset on vedetty totiselle poninhännälle. Minnie on lyhempi, ja vaaleissa hiuksissa on leikkaus, jota Edwinin tietojen mukaan ainakin joskus kutsuttiin poikatukaksi (vaikka sen sanominen ehkä paljastaisikin hänen ikänsä). Harmony on neljäkymmenenviiden, Minnie neljäkymmenen kahden.

”Juusin yhtä ohjelmaa muutaman vuoden”, Edwin sanoo vaatimattomasti. *Unohdetut klassikot*. Kuudelta sunnuntai-iltaisina. Paidansilitysaikaan, niin kuin sanottiin. Edwin silittää paitansa edelleen, vaikka Natalkan mukaan kukaan muu ei enää viitsi nähdä sellaista vaivaa. ”Joko ostetaan vain sellaisia vaatteita, joita ei tarvitse silittää, tai sitten pidetään ryppyisenä.” Edwin alkaa itsekin kuulua unohdettuihin klassikoihin.

”Äiti ja isä ovat varmasti kuunnelleet sitä”, Harmony sanoo. ”Alan kuuntelee vain Planet Rockia.” Hän sävähtää vastenmielisyydestä. No niin, mitäpä tutkimista tässä on, Edwin ajattelee. Syyllinen on ilmiselvästi Alan.

”Isä rakasti oopperaa”, Minnie sanoo. ”Erytisesti Wagneria.”

”Minä olen enemmän italialaisen oopperan ystävä”, Edwin sanoo. ”Suosikkejani ovat Verdi ja Puccini.”

Hän on aina suhtautunut epäilevästi Wagnerin ihailijoihin, joita BBC:llä kylläkin oli laumoittain.

”Alan pitää hevistä”, Minnie sanoo. ”Kertoo ihmisestä kaiken.”

Siskokset ovat vakuuttuneita, että Alan Franklin, Melody Chambersin toinen aviomies, surmasi vaimonsa syöttämällä tälle verenpainelääkkeiden sijasta myrkyä. ”Alan on apteekkari”, siskokset sanovat kuin yhdestä suusta, aivan kuin siinä olisi selitys kaikkeen. Edwin, joka on läheisissä väleissä rantakadun apteekkia pitävän Dervishin kanssa, on sitä mieltä, että tarvitaan vielä vähän lisää todisteita. Muitakin syyllisyyteen viittaavia merkkejä löytyy: Alan on viisitoista vuotta Melodya nuorempi, hänellä on pitkät hiukset ja hän oli painostanut Melodyn tekemään uuden testamentin.

”Ei tässä rahasta ole kyse”, Minnie sanoo ja nostaa pöytään ammattimaisen näköisesti tehdyt kahvit Edwinille ja Natalkalle. Maitovahto ei häviäisi edes Benedictin tekemälle. Edwin hörpää kupin reunasta ja murehtii hetken liian suurta kofeiiniansannosta. Yleensä hän juo vain yhden flat whiten päivässä.

”Me tulemme hyvin toimeen”, Minnie sanoo. ”Molemmilla on oma perhe.” Se on helppo uskoa. Minnien talo on tyylikkään viktoriaanisen talorivistön päädyssä lähellä vehreää Preston Parkia, ja todisteita perheestä on joka puolella: rivi kumisaappaita eteisessä, jalkapallovarusteita ulkona pyykkinarulla ja jääkaapin ovesa tussitaulukalenteri, jonka ylälaidassa lukee ”Äidin aikataulu” ja josta poispyyhityistä teksteistä näkyy vielä aavistus. Omalta pediltään keittiön nurkasta heitä katselee pieni koira, joka on kuin lapsiperheelle sopivan lemmikin prototyyppi.

”Emme me rahoja tarvitse”, Minnie toistaa. ”Mutta äiti sanoi aina, että talo jää meille. Sehän oli meidän. Meidän perheemme koti.” Trendikkäästä kampauksesta ja kalliin näköisistä koti-vaatteista huolimatta Minnie kuulostaa äkkiä teini-ikäiseltä.

”Ja nytkö talo jää siis Alanille?” Natalka kysyy.

”Uuden testamentin mukaan Alanille jää aivan kaikki”, Harmony sanoo. ”Talo, auto, vene. Jopa äidin koira Frodo kuuluu nyt Alanille.”

”Tämä kaikki on teille varmasti hirveän raskasta”, Natalka sanoo. Ulkomaalaisen korostuksen takia hän kuulostaa helposti sarkastiselta, mutta tällä kertaa äänensävy on juuri oikea. Molemmat siskokset laskevat katseensa alas kuin korostaakseen, että niin tosiaan on. ”Onko teillä mitään todisteita siitä, että Alan olisi suunnitellut äitinne surmaamista?”

Äidistä puhuessaankin Natalka onnistuu kuulostamaan lämpimältä, Edwin panee merkille. Hänelle itselleen se olisi paljon vaikeampaa, olihan hänen suhteensa omaan äitiinsä ollut kaikkea muuta kuin helppo.

”Kyllä meillä todisteita on”, Minnie sanoo. Teatraalisiin elkein hän nostaa ruumisarkkutelineen laatikosta esiin muistikirjan. ”Äiti kirjoitti siitä. Tämä löytyi äidin kirjoituspöydältä.”

2. luku

Natalka: ensimmäinen persoona

”Muistikirjan perusteella ihan selvä tapaus”, Natalka sanoo. ”Mieheni aikoo tappaa minut. En voi kertoa kenellekään. Hän pitää minua silmällä joka hetki. Pelottaa.”

”Näyttivätkö tyttäret kirjaa poliisille?” Benedict kysyy.

”Ilmeisesti”, Natalka sanoo. ”Mutta Alan – aviomies – onnistui vakuuttamaan poliisit, että se oli vain fiktiota. Luonnostelua uutta romaania varten.”

”Voisikohan se tosiaan olla niin, mitä luulet?”

”On se kai mahdollista. Sisarukset inhoavat Alania. He uskovat, että hän pystyisi mihin vain. Mutta on minun ja Edwinin varmasti syytä käydä jututtamassa tätä Alania.”

Keskustelu keskeytyy, kun Valentina tulee keittiöstä kahta höyryävää borssikeittolautasta kantaen. Niin kuin usein nykyään, Natalka on niin täynnä tunteita, että häntä melkein huijaa. On tietenkin ihanaa, että äiti on nyt täällä keittelemässä soppaa joka maistuu kodilta. Helmikuussa, ensimmäisinä syynäkin päivinä sen jälkeen kun Venäjä oli aloittanut hyökkäyksen Ukrainaan, Natalka ei osannut ajatella mitään muuta kuin että äiti oli saatava pois maasta. Ja kun Valentina sitten oli matkustanut Puolan halki bussilla täyden paniikin keskellä ja astunut ensimmäistä kertaa elämässään lentokoneeseen ja päässyt lopulta perille Gatwickiin, Natalka halasi äitiään tiukasti ja vannoi, ettei koskaan enää suostuisi olemaan erossa. Tunne vain voimistui, kun muutamaa viikkoa myöhemmin Natalkan veli Dmytro teki saman matkan päinvastaiseen suuntaan. Veli lähti

turvallisesta Skotlannista, missä hän oli asunut siitä lähtien kun oli vapautunut venäläisestä vankilasta, ilmoittautui armeijaan ja liittyi kotimaataan puolustaviin joukkoihin. Natalkaa repivät ylpeys ja raivo, mutta hän oli onnellinen, että ainakin yksi perheenjäsen oli lähellä ja turvassa.

Mutta... heidän asuntonsa on kaksio. Natalka ja Benedict muuttivat yhteen maaliskuun 3. päivänä vuonna 2020, ja kun covid-19 pian sen jälkeen pyyhkäisi koko maan ylitse ja melkein kaikki ulkona liikkuminen kiellettiin, siinä he sitten olivat neljän seinän sisällä kahdestaan. Se oli raskasta aikaa. Natalkalla oli kotihoitoyrityksessä kädet täynnä työtä. Monet hoitajista olivat huolissaan omasta perheestään ja lopettivat kokonaan, mutta osa jäi ja vaaransi henkensä huostaansa uskottuja ihmisiä hoitaessaan. Natalka otti itselleen ne asiakkaat, jotka olivat jääneet ilman hoitajia, ja kun Benedict joutui sulkemaan kahvilansa, hän ryhtyi auttamaan Natalkaa. ”Meidän täytyy pitää kaikki niin terveinä, ettei kukaan joudu sairaalaan”, Natalka sanoi. ”Sairaaloissa tähän tautiin vasta kuollaankin.” Aamusta iltaan Natalka ja Benedict lämmittivät ruokia ja autoivat asiakkaitaan peseytymään tai käyttämään alusastiaa. Maskiensa takaa he juttelivat asiakkailleen, joista monet olivat kauhuissaan ja järkyttyneitä – olihan pandemia eristänyt heidät vangeiksi omiin koteihinsa, ja ystävät ja perheenjäsenetkin olivat lakanneet käymästä. Kotiin päästyään Natalka ja Benedict riisuivat varusteensa (jotka Natalka oli hankkinut jostain hämäräperäisestä lähteestä, sillä suojavarusteista oli pulaa), kävivät suihkussa ja vaihtoivat vaatteet. Jossain siinä välissä he yleensä rakastelivat. Sitten he katsoivat turvallisia ja lohdullisia uusintoja televisioista: *The Officea*, *Frendejä* ja leivontakisoja.

Nyt kaikki on taas palannut melkein normaaliksi. Rajoitukset purettiin maaliskuussa 2022, vaikka korona leviää edelleen. Hoitajia on edelleen vaikea saada, mutta nyt Natalkalle jää aikaa taas etsivätoimistollekin. Koronasulun ankeimpia puolia oli se, ettei Edwiniäkään saanut tavata. Natalka muistaa,

miten seisoskeli Edwinin parvekkeen alla ja kyseli huudellen kuulumisia. Edwin vaikutti yleensä kohtalaisen hyväntuuliselta. Hänellä oli päässään joka päivä eri hattu, ja hän esitteli oppimiaan jooga-asanoita. ”Varovasti nyt!” Benedict huusi, kun Edwin tasapainotteli yhdellä jalalla puu-asanassa. ”Namaste”, Natalka sanoi ja kumarsi. ”Miten käy, jos Edwin saa koronan?” Benedict kyseli melkein joka ilta. ”Sitten hän kuolee”, Natalka vastasi. Mitäpä sitä turhia kiertelemään ja kaartelemaan, se on aina ollut hänen periaatteensa.

Mutta Edwin on selvinnyt hengissä. Hän toistelee olevansa koko maan vanhin yksityisetsivä, ja saattaa hän tietysti ollakin, kun ikää on jo kahdeksankymmentäneljä. Natalkalle hän on kuitenkin korvaamaton. Edwin jaksaa istuskella kahviloissa tuntitolkulla ja tarkkailla kohdetta korkean iän tarjoaman näkymättömyysviitan alta. Mutta skarppi hän on edelleen, yhtä skarppi kuin aina ennenkin, ja raportit joita hän kirjoittaa asiakkaille ovat melkein runoutta. Teknologian kanssa hän on ihmeen näppärä, vaikka puhuukin itsepintaisesti ”interwebistä”. Natalkalla on siis paljon syytä tyytyväisyyteen: molemmilla hänen firmoillaan pyyhkii hyvin, eikä hänen ole enää tarvinnut turvautua hiukan hämäräperäisiin bitcoinbisneksiinsä, joilla hän elätti itsensä ensimmäisinä Englannin-vuosinaan. Hän ei enää pelkää, että Ukrainan mafia jonain päivänä löytää hänet – eiköhän silläkin porukalla ole nyt tärkeämpääkin ajateltavaa – ja elämä tuntuu muutenkin asettuneen uomiinsa. Shoreham on mukava kaupunki, työ on motivoivaa ja jollain käsittämättömällä tavalla Natalkan ja Benedictin suhdekin on selvinnyt kolhuitta koronasulkujen läpi. Ja silti Natalka ajattelee välillä melkein nostalgisena niitä aikoja, jolloin kaupungin kadut olivat autiot ja perheenjäseniin pidettiin yhteyttä Zoomin välityksellä. On tietysti ihanaa, että äiti on turvassa, asuu heidän kanssaan ja tarjoilee joka ilta ruokaa, joka on vaatinut tuntikausien puuhaamista keittiössä. Natalka nauttii, kun saa puhua äitinsä kanssa ukrainaa, ja kaikki vanhat vitsit ja

laulut palaavat mieleen. Ruokakin on hyvää. Mutta koska äiti nukkuu olohuoneen sohvalla, Natalkalla ja Benedictillä ei ole omassa kodissaan paikkaa missä olla rauhassa. Sänky sentään on, tietysti, mutta sielläkään Natalka ei oikein osaa rentoutua. Benedict pitää seksistä yllättävän paljon, kun ottaa huomioon että hän on entinen munkki, eikä sohvalla majaileva Valentinaan tunnu häntä pidättelevän. Natalka toivoo, että osaisi itsekin suhtautua äidin läsnäoloon yhtä välittömästi.

”Borssikeittoa”, Benedict sanoo. ”Дуже смачний.” Benedict opiskelee ukrainaa Duolingossa.

”Oletpas sinä fiksu”, Valentina sanoo. ”Talia, eikö Benny olekin fiksu?”

”Nero suorastaan”, Natalka sanoo. Iloinenhan hänen pitäisi olla, kun poikaystävä ja äiti tulevat noin hyvin toimeen keskenään, mutta välillä heidän keskinäisen kehun kerhonsa ärsyttää Natalkaa niin, että hänen tekisi mieli paiskoa tavaroita.

Benedict alkaa tehdä pöytään tilaa astioille, mutta Natalka tarttuu muistikirjaansa.

”Älä sitä vie. Minulla on juttu kesken.”

”Millainen juttu?” Valentina kysyy ja nostaa pöytään smetanaa ja ruohosipulisilppua. ”Joku murhajuttuko?” Natalka on selvästi perinyt kiinnostuksensa henkirikoksiin äidiltään.

”Nainen, joka murhasi äitinsä, kun tämä tunki nokkansa joka paikkaan”, Natalka sanoo.

Valentina nauraa, mutta Bennyllä on kova kiire sanoa: ”Ei, vaan kirjailija joka kuoli äskettäin. Perheen mielestä kuolemassa on jotain epäilyttävää.”

”Kysyisit Edwiniltä”, Valentina sanoo. ”Edwin tietää kirjailijoista kaiken.”

”Mielestään ainakin”, Natalka sanoo ja lusikoi synkkänä keittoaan.

Natalkaa huolestutti etukäteen, että hän saattaa oikeastaan pitää Alan Franklinista, ja vaikka hän kuinka yrittää suhtautua

neutraalisti, pitkätukkainen apteekkari herättää hänessä sympatiaa aivan eri tavalla kuin apteekkaria murhasta epäilevät siskokset.

”En minä pidä itseäni isäpuolena”, Alan sanoo Steyningissä sijaitsevan sokkeloisen talonsa keittiössä. ”Eikä tietysti kannattaisikaan, koska Minnie ja Harmony inhoavat minua joka tapauksessa.”

Natalkasta tuntui hiukan kiusalliselta ehdottaa tapaamista, mutta Alan helpotti tilannetta tokaisemalla: ”Ai, Minnie ja Harmony ovat siis palkanneet sinut tekemään tutkimuksia. Osasin jo odottaakin. Heillä on näköjään kova tarve saada syy Melodyn kuolemasta vieroitettua minun niskoilleni. Järkytyksestä se varmaan johtuu.”

Natalkan on kyllä helppo käsittää, miksi talon menettäminen suututtaa siskoksia. Talo on kaunis: kiviset seinät, symmetrinen julkisivu, erkkeri-ikkunat ja iso, hieman villiintynyt puutarha. Keittiö on täydellisen sekoitus maalaistunnelmaa – Aga-liesi, mäntypuiset laatikostot – ja futuristista laboratoriotta – kiiltävänsinisiä kaapinovia, marmoritasoja, spottivalaistua keittiösaareke. Natalkalta ei jää huomaamatta, miten hermostuneena Edwin vilkuilee saarekkeen korkeita baarijakkaroita. Edwinin helpotukseksi Alan ohjaa heidät istumaan elämää nähneen mäntypöydän ääreen.

Heidän jaloissaan pyöriskellyt oranssinruskea spanieli hyppää Alanin syliin. Alan väistää märkää nuolaisua päätään kääntämällä. Mitä siskokset sitten väittävätkin, ainakin Melodyn koira tuntuu olevan aivan tyytyväinen uuden omistajansa hoteissa.

”Tämä on Frodo”, Alan sanoo, laskee koiran sylistään ja kurottaa teekuppiaan. ”Nimi on Melodyn valitsema, ei minun. Frodolla on kova ikävä Melodya. Niin on minullakin.”

”Kertoisitko, mitä oikein tapahtui”, Natalka pyytää.

”Niin kuin jo sanoin, se oli hirveä järkytys meille kaikille. Melody oli juuri tullut kuntosalilta. Hän oli hyvässä kunnossa, trenasi enemmän kuin minä. Hän oli täällä keittiössä, juuri ruokkimassa Frodoa kai, ja kai hän on sitten kaatunut... Löysin hänet makaamasta lattialta, ja Frodo nuoli lattialle levinnyttä ruokaa. Yritin elvyttää, mutta Melody oli jo kuollut...”

Sanat voivat tappaa.

Kun menestyskirjailija kuolee epäilyttävissä olosuhteissa, yksityisetsivät Nataлка ja Edwin ryhtyvät selvittämään murhaa. Jäljet johtavat arveluttavaan kirjailijaretriittiin, jonne kahdeksankymppinen Edwin soluttautuu Natalkan Benedict-puolison kanssa. Kuolema iskee uudestaan, jälleen kirjailijaan, ja ystävykset joutuvat turvautumaan rikoskomisarion tuttunsa Harbinder Kaurin apuun.

Viimeinen sana on Harbinder Kaurin tutkii -sarjan neljäs, itsenäinen osa. Elämänmakuiset jännityskirjat tarjoavat koukuttavia kirjallisia murhamysteerejä ja rakastettavan henkilökaartin.

”Viimeinen sana on taivas lukutoukille ja cosy crimen ystäville.”

THE LANCASHIRE EVENING POST

”Loistava, huikkeen viihdyttävä.”

THE IRISH INDEPENDENT

